

Nr 95.

Av herr **Staaff m. fl.**, om inrättande av en fond för befrämjande av nyodlingar i andra delar av landet än Norrland och Dalarne.

I en samtidigt härmed avgiven motion hava undertecknade framhållit den stora betydelsen av åtgärder till det svenska jordbrukets extensiva utveckling. Vi hava hänvisat till, att under senare år den odlade jordens tillväxt vore ytterst obetydlig och att, enligt prof. Sundbärgs uttalande i »emigrationsutredningen», jordbrukets produkter från att under 1870-talet hava fullt motsvarat landets behov, numera ge en brist i förhållande till detta behov av i medeltal omkring 50 miljoner kronor årligen. I följd härav och då i Norrland finnas ofantliga odlingsmarker, som ej ännu lagts under plog, hava vi i nämnda motion väckt förslag om vissa ytterligare åtgärder till främjande av kolonisationen och uppödlingen i Norrland.

Men även i andra delar av vårt land finnas betydande arealer, som icke ännu blivit uppodlade. Med hänsyn härtill gäller det att tillse, huruvida icke ytterligare åtgärder från det allmännas sida kunna vidtagas för att stödja odlingsföretag, särskilt mindre sådana, i de mellersta och södra delarna av landet.

I förevarande hänseende tillåta vi oss till en början erinra om följande åtgärder från statsmakternas sida, förutom bildande av odlingslånefonder, till underlättande av avdikningar och frostminskningsföretag. Från 1883 utgick statsmedel till »understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet av sådana myrutdikningar och vattenavtappningar, vilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd». Härefter anvisade riksdagen från och med år 1906 för nu berörda ändamål två särskilda anslag, det ena under benämning »norrländska avdikningsanslaget» och det andra under namn av »allmänna frostminskningsanslaget». Det förra av dessa anslag avsåg understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtapp-

ningar inom de 4 nordligaste länen, vare sig ändamålet med företaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet. Det senare anslaget avsåg däremot understödande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av sådana myrutdikningar och vattenavtappningar inom övriga delar av riket, vilkas ändamål är att minska frostländigheten.

I en inom andra kammaren vid 1911 års riksdag väckt motion (nr 22) hemställdes, att riksdagen måtte för år 1912 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag av 300,000 kronor under benämning »allmänna avdikningsanslaget» till understödande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom övriga delar av riket med undantag av de fyra norrländska länen, vare sig ändamålet med företaget vore uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd; och borde för bidrags erhållande samma villkor uppställas som då gällde för norrländska avdikningsanslaget. Motionen avstyrktes av vederbörande utskott, men bifölls, i enlighet med avgiven reservation, av andra kammaren, medan första kammaren följde utskottets förslag. Vid gemensam votering blev emellertid det föreslagna anslaget för år 1912 av riksdagen anvisat. Efter förslag av Kungl. Maj:t till 1912 års riksdag ersattes förut omförmälda »allmänna frostminskningsanslaget» med »allmänna avdikningsanslaget». Efter successiva höjningar hava för år 1915 anvisats under »norrländska avdikningsanslaget» ett belopp av 1,900,000 kronor och under »allmänna avdikningsanslaget» ett belopp av 450,000 kronor.

Vidare må erinras, att efter Kungl. Maj:ts förslag till 1906 års riksdag en särskild fond, under benämning »norrländska nyodlingsfonden», inrättats för befrämjande av uppodling av jord i Norrland och Dalarna, från vilken fond i mån av tillgång lån må tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling av till åker lämplig mark. Fondens storlek bestämdes till 300,000 kronor, och fastställde riksdagen följande allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden:

»1:o) Hushållningssällskap eller landsting, som önskar från ifrågasvarande fond erhålla lån för att därav utlämna låneunderstöd för ofvannämnda ändamål, må därom före den 1 januari det år, då lånet är afsedt att erhållas, till landtbruksstyrelsen ingifva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de odlingsföretag, för hvilka låneunderstöd blifvit hos hushållningssällskapet eller landstinget sökta, samt belopp och lånetid för hvarje särskildt låneunderstöd.

2:o) Landtbruksstyrelsen må efter pröfning af sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden; åliggande det landtbruksstyrelsen att om beviljade lån meddela uppgift till statskontoret.

3:o) Från fonden beviljadt lån skall återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta. Finnes lånebelopp vara af hushållningssällskap eller landsting disponerad på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande af landtbruksstyrelsen, af hushållningssällskapet eller landstinget omedelbart återbetalas.

4:o) För hushållningssällskap eller landsting beviljadt lån från fonden åtnjutes räntefrihet första året, under hvilket lånet innehafves, men därefter erlägges 3 procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp, dock med skyldighet för hushållningssällskap eller landsting att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess inbetalning sker. De, som af hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss är stadgad, och må af dem icke fordras högre ränta än i detta moment bestämts.

5:o) Låneunderstöd, som af hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften af den uppskattade odlingskostnaden.

6:o) Vid beräkningen af denna kostnad upptagas såväl själfva odlingsarbetet som den erforderliga dikningen, för så vidt ej statsbidrag erhållits till densamma.

7:o) Plan och kostnadsförslag för nyodlingen skola vara uppgjorda af landtbruksingenjör, länsagronom eller annan person, som hushållningssällskap eller landsting därtill pröfvar kompetent, och skall denne äfven afgifva yttrande om markens lämplighet till åker med afseende på såväl dess beskaffenhet som läge.

8:o) Hushållningssällskap eller landsting äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande af dylikt låneunderstöd liksom ock tillse, att det med beviljadt låneunderstöd afsedda ändamål vinnes.

9:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap eller landsting utbetala beviljadt lån mot hushållningssällskapets eller landstingets förskrifning därå.

10:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t,

som då vill bestämma, huruvida oguldet lånebelopp jämte ränta skall föreda fastställda amorteringstidens slut återbetalas.»

Liksom riksdagen år 1911 tog initiativ till bildande, efter mönstret av norrländska avdikningsanslaget, av ett för andra delar av riket tillgängligt allmänt avdikningsanslag, synes oss nu nödigt, att riksdagen skapar en allmän nyodlingsfond för de delar av riket, som ej kunna komma i åtnjutande av lån från norrländska nyodlingsfonden. Just en fond av den art och med det användningssätt som norrländska nyodlingsfonden skulle förvisso bliva av en avsevärd betydelse för odlingsarbetets främjande.

Obestridligt finnes även å mindre jordbruk i mellersta och södra Sverige odlingsmark, som jordinnehavaren av brist på medel icke kan bringa under plog. Särskilt i vissa trakter av berörda landsdelar behöves för sådant ändamål stöd i form av lån.

Avdikningsanslagen äro, såsom benämningen anger, avsedda för avdikningar, men ej för själva odlingen; och innan bidrag från dem kunna erhållas, krävas förarbeten och utredningar, som icke kunna verkställas av vem som helst. De medel, som finnas tillgängliga för premiering av småbruk och av odlingsföretag, äro icke heller tillräckliga.

Vi erinra härförutom, *dels* att de motioner i nu förevarande syfte, som väckts vid riksdagarna 1909 och 1911 (nr 54 i 1:a kammaren 1909 och nr 56 i samma kammare 1911), men ej lyckats tillvinna sig riksdagens bifall, *dels ock* om förslag i ärendet väckta inom olika landsting och föreningar av jordbrukare. Storleken av den fond, som vi anse böra inrättas för att främja uppodling av jord i de delar av landet, som ej erhålla lån från norrländska nyodlingsfonden, torde böra sättas till 300,000 kronor. Härav torde dock för år 1915 icke erfordras större anslag än 100,000 kronor. Anslaget torde böra anvisas under utgifter för kapitalökning och utgå av lånemedel. Fonden synes böra, liksom den norrländska nyodlingsfonden, förvaltas av statskontoret. Villkoren för lån ur denna fond torde böra vara desamma, som gälla för norrländska nyodlingsfonden.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi, att riksdagen ville för sin del besluta,

att en särskild fond å 300,000 kronor skall inrättas för befrämjande av uppodling av jord i andra delar av landet än Norrland och Dalarna, för vilken

fond i mån av tillgång lån må tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling av till åker lämplig mark;

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med fondens övriga tillgångar användas för det med fonden avsedda ändamålet;

att fonden skall förvaltas av statskontoret;

att under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet för år 1915 anvisa ett anslag av 100,000 kronor att, under benämning »allmänna nyodlingsfonden», utgå av lånemedel;

samt att i fråga om erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden skola gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som äro fastställda för norrländska nyodlingsfonden.

Stockholm den 28 maj 1914.

<i>Karl Staaff.</i>	<i>Nils Edén.</i>	<i>Axel Schotte.</i>
<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>Rob. Karlsson.</i>	<i>D. Persson i Tällberg.</i>
<i>Johan Ericsson.</i>	<i>Erik Röing.</i>	<i>Joh. Ström.</i>
<i>R. G. Hamilton.</i>	<i>Linus Lundström.</i>	<i>Per N:son Bosson.</i>
<i>E. A. Nilson.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>	